QORTI KOSTITUZZJONALI

IMHALLFIN

S.T.O. PRIM IMHALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMHALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMHALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta' nhar il-Gimgha, 25 ta' Novembru, 2016

Numru: 3

Rikors Numru: 21/15 AF

Alfred Camilleri

v.

Avukat Generali

Preliminari

1. Dan huwa appell maghmul mir-rikorrent minn sentenza [is-sentenza appellata] moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) tal-25 ta' Mejju 2016, li permezz taghha dik il-Qorti iddecidiet il-kawza billi iddikjarat illi r-rikorrent m'ghadx ghandu l-interess guridiku mehtieg biex imexxi 'l quddiem din l-azzjoni u, ghaldaqstant illiberat lill-intimat Avukat Generali mill-osservanza tal-gudizzju. Bl-

ispejjez jithallsu mir-rikorrenti.

Mertu

2. In sintesi, permezz ta' dawn il-proceduri r-rikorrent qieghed jitlob dikjarazzjoni gudizzjarja illi sehhet vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tieghu a tenur tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta [il-Kostituzzjoni] u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem [il-Konvenzjoni] minhabba li [1] nghataw sentenzi konfliggenti fil-konfront tieghu dwar l-assistenza legali fl-istadju ta' arrest, [2] nghataw sentenzi konfliggenti dwar l-applikazzjoni tar-rimedju straordinarju ta' ritrattazzjoni quddiem il-Qorti Kostituzzjonali, [3] li d-decizjoni tal-Qorti Kostituzzjonali meta laqghet it-talba tal-Avukat Generali ghal ritrattazzjoni quddiem l-istess Qorti Kostituzzjonali kienet wahda *ultra vires* u, [4] kien hemm l-istess Imhallfin sedenti, kemm fis-sentenza datata 1 ta' Lulju 2013 kif ukoll f'dik datata 31 ta' Jannar 2014. Jitlob ghalhekk lill-Qorti sabiex taghti ordnijiet, tohrog atti u taghti direttivi li tqis xierqa sabiex twettaq jew tizgura t-twettiq tad-drittijiet fundamentali tieghu, inkluz li tannulla s-sentenzi moghtija mill-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta v. Alfred Camilleri** datati 1 ta' Lulju 2013 u 31 ta' Jannar 2014.

3. Jirrizulta li fil-mori tal-proceduri odjerni sar patteggjament mal-intimat fil-proceduri kriminali li kienu ttiehdu kontrih fl-ismijiet **Ir-**

Repubblika ta' Malta v. Alfred Camilleri msemmija u dan kif jirrizulta mis-sentenza tal-Qorti Kriminali datata 9 ta' Marzu 2015. Ir-rikorrent illum qieghed jiskonta piena karcerarja u in vista ta' dan, l-ewwel Qorti waslet ghall-konkluzjoni illi r-rikorrent naqas milli juri kif dawn il-proceduri jistghu jwasslu ghal rizultat utli ghalih.

Is-Sentenza Appellata

4. L-ewwel Qorti waslet ghad-decizjoni taghha abbazi tas-segwenti konsiderazzjonijiet:

> "Ikkunsidrat illi permezz ta' dawn il-proċeduri r-rikorrent qiegħed jitlob lil din il-Qorti ssib illi seħħet vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tiegħu a tenur tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem minħabba sentenzi kunfliġġenti fil-konfront tiegħu dwar assistenza legali fl-istadju ta' arrest, sentenzi konfliġġenti dwar l-applikazzjoni tar-rimedju straordinarju ta' ritrattazzjoni quddiem il-Qorti Kostituzzjonali, li d-deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonali li tilqa' t-talba tal-Avukat Ġenerali għal ritrattazzjoni quddiem l-istess Qorti Kostituzzjonali kienet waħda ultra vires, tiddikjara vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tiegħu kif sanċiti mill-artikoli msemmija minħabba li kien hemm l-istess Imħallfin sedenti kemm fis-sentenza datata 1 ta' Lulju 2013 kif ukoll dik datata 31 ta' Jannar 2014 u għaldaqstant ġiet mitluba din il-Qorti sabiex taghti ordnijiet, toħroġ atti u tagħti direttivi li tqis xierqa sabiex twettaq jew tiżgura t-twettiq tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrent inkluż li tannulla s-sentenzi mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta vs Alfred Camilleri datati 1 ta' Lulju 2013 u 31 ta' Jannar 2014 u dan taħt il-provedimenti li jidrilha xierqa u opportuni.
>
> "Illi l-intimat laqa' għat-talbiet tar-rikorrent billi eċċepixxa li r-rikors huwa wieħed frivolu u vessatorju, illi riferibbilment għall-ilment tiegħu dwar il-kompożizzjoni tal-Qorti Kostituzzjonali huwa kellu rimedju ordinarju a disposizzjoni tiegħu u fil-mertu li ma seħħet ebda vjolazzjoni tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea.
>
> "Illi din is-sentenza hija limitatament dwar l-interess ġuridiku tar-rikorrent f'dawn il-proċeduri in kwantu li jirriżulta li fil-mori tal-proċeduri

sar patteġġjament mal-intimat fil-proċeduri kriminali li kienu ttieħdu kontrih fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Alfred Camilleri** u dan kif jirriżulta mis-sentenza tal-Qorti Kriminali imsemmija datata 9 ta' Marzu 2015.

"Illi l-fatti rilevanti huma dawn. Ir-rikorrent kien akkużat quddiem il-Qorti Kriminali b'importazzjoni ta' mediċina psikotropika u ristretta mingħajr l-awtoriżazzjoni tas-Supretendent tas-Saħħa Pubblika, assoċjazzjoni ma persuna/i f'Malta jew barra sabiex ibiegħ u jittraffika din il-mediċina, u pussess ta' din il-mediċina. Permezz ta' digriet li ngħata fit-23 ta' Mejju 2011 fl-atti tal-akkuża 4/2010, il-Qorti Kriminali ordnat riferenza quddiem din il-Qorti diversament presjeduta wara li d-difiża għamlet talba f'dan is-sens sabiex:

> *"...jiġi determinat jekk dak li ġie rrapurtat li qal l-imputat mill-ispettur Norbert Ciappara, PC Ryan Fenech, PC Nikolai Borg u PS Johann Micallef jilledix id-dritt għas-smiegħ xieraq ta' l-imputat, kif sant fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem. Minħabba l-fatt li l-istess akkużat ma kienx ingħata l-fakolta qabel ma ġie interrogat li jikkomunika ma avukat ta' fiduċja tiegħu. Dritt ormai kristalizzat anke minn ġurisprudenza nostrali fi tlett kawżi partikolari."*[1]

"Illi permezz ta' sentenza datata 16 ta' Jannar 2012, din il-Qorti diversament presjeduta sabet illi kien hemm leżjoni tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrent kif protett mill-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea u ddikjarat illi fil-kors tal-proċeduri kriminali m'għandux isir użu tal-provi li jkunu jirreferu għal dak li qal Alfred Camilleri lill-Ispettur Norbert Ciappara fis-7 ta' Settembru 2006 ġewwa Triq Sant'Ursola, Valletta, u fid-dar numru 134, Triq Sant'Ursula, Valletta, bi tweġiba għal domandi li għamillu l-istess spettur. Permezz ta' sentenza datata 12 ta' Novembru 2012 il-Qorti Kostituzzjonali ċaħdet l-appell tal-Avukat Ġenerali mis-sentenza tal-Ewwel Qorti u kkonfermat is-sentenza appellata.

"Illi l-Avukat Ġenerali ressaq talba quddiem il-Qorti Kostituzzjonali għal smiegħ mill-ġdid tal-appell quddiem dik il-Qorti u dan skont il-provedimenti tal-artikolu 811(l) tal-Kap. 12 peress illi skont l-Avukat Ġenerali s-sentenza attakkata kienet l-effett ta' żball li jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawża. Peress illi l-Qorti Kostituzzjonali sabet illi kienet '*kompletament naqset milli tikkunsidra dak li xehed s-Sovritendent Norbert Ciappara quddiem l-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali) fit-8 ta' Lulju 2011*', senjatament illi r-rikorrent kien ingħata twissija qabel ma sarulu l-mistoqsijiet fis-7 ta' Settembru 2006 u li din is-suppożizzjoni żbaljata tal-Qorti Kostituzzjonali li ma kienitx ingħatat it-twissija kienet determinanti fil-motivazzjoni tagħha, għax kienet ir-raġuni għalfejn il-Qorti sabet ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni, permezz ta' sentenza datata 1 ta' Lulju

[1] **Ir-Repubblika ta' Malta vs Alfred Camilleri**, Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, 16 ta' Jannar 2012

2013 laqgħet it-talba tal-Avukat Ġenerali u ħassret is-sentenza attakkata tat-12 ta' Novembru 2012 u ordnat illi l-appell jinstema' mill-ġdid.

"Illi permezz ta' sentenza datata 31 ta' Jannar 2014, il-Qorti Kostituzzjonali ħassret is-sentenza apellata tas-16 ta' Jannar 2012 u dwar l-ordni ta' riferenza mibgħuta mill-Qorti Kriminali ddikjarat illi ma seħħet ebda leżjoni tad-dritt fondamentali għal smiegħ xieraq skont l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni fil-konfront tar-rikorrent.

"Illi kif diġà ingħad jirriżulta li fil-mori tal-proċeduri odjerni sar patteġġjament mal-intimat fil-proċeduri kriminali li kienu ttieħdu kontrih fl-ismjiet Ir-Repubblika ta' Malta vs Alfred Camilleri msemmija u dan kif jirriżulta mis-sentenza tal-Qorti Kriminali datata 9 ta' Marzu 2015. Illum ir-rikorrent jinsab qiegħed jiskonta perjodu ta' piena karċerarja.
Illi fis-sentenza fl-ismijiet Agatha sive Agathina Formosa Gauci vs Avukat Dottor Francis Lanfranco et, deċiża fit-28 ta' Novembru 2003, il-Qorti tal-Appell irreferiet għall- ġurisprudenza ċitata mill-Ewwel Qorti li fil-fehma tagħha, għandha isservi ta' gwida li fuqhom għandha timxi Qorti biex tirrisolvi vertenza ta' din ix-xorta. Dawn il-prinċipji huma s-segwenti:

"(i) l-interess (ġuridiku) meħtieġ irid ikun wieħed dirett, leġittimu, kif ukoll attwali;

"(ii) l-istat attwali ta' ksur ta' jedd jikkonsisti f'kundizzjoni pożittiva jew negattiva li xxejjen jew tinnewtralizza dritt li jkun jappartjeni lid-detentur jew lil dak li lilu jkun mistħoqq;

"(iii) l-interess ġuridiku fl-attur huwa dak li l-imħarrek jirrifjuta li jagħraf il-jedd ta' l-istess attur u dan billi kull persuna għandha d-dritt titlob li, fil-konfront tagħha, isir ħaqq jew tiġi msewwija inġustizzja li tkun ġiet magħmulha kontriha;

"(iv) l-interess ġuridiku irid ikun iwassal għal riżultat ta' utilità u vantaġġ għal min irid jeżerċita l-jedd. Jekk l-azzjoni ma tistax twassal għal tali riżultat għal min jibdiha, dik l-azzjoni ma tistax treġi;

"(v) l-interess ġuridiku jrid jibqa' jissussisti matul il-ħajja kollha ta' l-azzjoni, u mhux biss fil-bidu tagħha. Jekk l-interess jintemm, il-konsegwenza immedjata tkun li l-imħarrek jinħeles milli jibqa' fil-kawża;

"(vi) l-interess ta' l-attur għandu jkun jidher mill-att taċ-ċitazzjoni nnifisha. Għalkemm il-mottiv ta' l-interess mhux meħtieġ li jkun imsemmi fiċ-ċitazzjoni, dan għandu jirriżulta mill-provi jekk kemm-il darba jiġi kkuntrastat;

"(vii) fil-prattika ġudizzjarja, wieħed jista' jippromwovi kawża biex jikseb dikjarazzjoni preordinata għal azzjoni definittiva u aħħarija, minkejja li din ma tkunx ġiet inkluża fl-azzjoni ta' aċċertament. Madankollu, f'każ bħal dan, il-Qorti trid tkun soddisfatta li jkun hemm l-interess meħtieġ, anki preordinat għall-kawża l-oħra, u li d-dikjarazzjoni hekk miksuba tkun tifforma l-bażi tal-kawża l-oħra li tista' ssir aktar 'l quddiem;

> *"(viii) l-interess mhux bilfors ikun wieħed li jiġi kkwantifikat f'somma determinata ta' flus jew ġid, imma jista' jkun imsejjes biex iħares jew jagħti għarfien għal jedd morali jew soġġettiv, imbasta l-jedd invokat ma jkunx wieħed ipotetiku.*
>
> *"(ix) jekk azzjoni, għalkemm tkun imsejsa fuq jedd ta' l-attur, tkun maħsuba biss biex tirreka ħsara lill-imħarrek bla ebda vantaġġ utli lill-attur tali azzjoni titqies bħala waħda illegali – azzjoni magħrufa fid-duttrina bħala waħda acta ad aemulationem – u titqies li fiha jkun jonqos l-interess ġuridiku meħtieġ."*

"Illi fil-każ odjern, jirriżulta li r-rikorrent qiegħed jattakka r-riżultanzi ta' riferenza kostituzzjonali li kienet intalbet mill-Qorti Kriminali. Skont l-artikolu 46 tal-Kostituzzjoni, r-riferenza kostituzzjonali tintalab minn Qorti li ma tkunx il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili jew il-Qorti Kostituzzjonali sabiex dik il-Qorti '*tagħti d-deċiżjoni tagħha fuq kull kwistjoni mibgħuta quddiemha'*. Din ir-riferenza ntalbet sabiex jiġi stabbilit jekk ġewx leżi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrent meta ma kienx assistit minn avukat meta sarulu mistoqsijiet mill-pulizija fl-istadju bikri tal-investigazzjoni tagħhom fil-konfront tiegħu. Kif diġa ntqal, dawn il-proċeduri kriminali ġew fi tmiemhom meta r-rikorrent ammetta l-akkużi miġjuba kontrih wara li sar patteġjament mal-Avukat Ġenerali ai termini tal-artikolu 453A(1) tal-Kodiċi Kriminali. In kwantu li dawn il-proċeduri huma proprju intiżi sabiex jattakkaw l-eżitu tar-riferenza msemmija, din il-Qorti hija tal-fehma li r-rikorrent m'għadx għandu interess ġuridiku sabiex ikompli dawn il-proċeduri la sar it-patteġġjament imsemmi.

"Illi r-rikorrent fis-sottomissjonijiet tiegħu bil-miktub jagħmel riferenza għas-sentenza preliminari ta' din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet Anthony P Farrugia vs L-Onorevoli Prim Ministru et, deċiża fis-17 ta' Novembru 2011 fejn il-Qorti kienet sabet illi r-rikorrent f'dawk il-proċeduri kellu interess ġuridiku f'dik l-azzjoni minkejja l-fatt illi l-proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu ġew konklużi u huwa kien fil-fatt ammetta l-akkużi miġjuba kontrih. Filwaqt illi din il-Qorti tikkondividi mal-konklużjonijiet tal-Qorti fis-sentenza msemmija, din il-Qorti hija tal-fehma li l-każ li għandha quddiemha llum huwa differenti minn dak ta' Farrugia msemmi u dan peress illi r-rikorrent f'dik il-kawża kien qiegħed jattakka proprju l-pieni li ngħata taħt il-provedimenti tal-Kap. 406 (Att tal-1998 dwar Taxxa fuq il-Valur Miżjud). Fil-każ tar-rikorrent odjern ma jirriżultax illi huwa qiegħed jattakka l-piena ta' priġunerija li qiegħed jiskonta u lanqas il-multa li huwa ġie kkundannat illi jħallas mill-Qorti Kriminali tant illi dawn kienu parti mill-patteġġjament.

"Illi huwa minnu li permezz ta' din l-azzjoni r-rikorrent qiegħed jattakka l-proċeduri kostituzzjonali fil-konfront tiegħu imsemmija iżda dan ma jbiddel xejn mill-fatti illi dawk il-proċeduri kostituzzjonali kienu bbażati fuq il-fatt illi huwa ma kienx assistit minn avukat meta sarulu l-mistoqsijiet mill-pulizija. Fil-proċeduri kostituzzjonali li huwa qiegħed jattakka b'dawn il-proċeduri, r-rikorrent kien qiegħed ifittex r-rimedju li taghtu din il-Qorti diversament presjeduta, jiġifieri li l-Qorti Kriminali

m'għandiex tagħmel użu mill-prova ta' dak li ntqal mir-rikorrent lill-ufficcjal Norbert Ciappara fis-6 ta' Settembru 2006. Ir-rikorrent m'għadx għandu interess ġuridiku jattakka l-proċeduri kostituzzjonali relatati mar-riferenza li ntalbet mill-Qorti Kriminali issa li dawk il-proċeduri ntemmu bil-patteġjament in kwantu li huwa kien qiegħed ifittex biss ir-rimedju msemmi mill-proċeduri ta' riferenza, rimedju li huwa m'għadx għandu interess fih issa li sar il-patteġġjament. Ir-rikorrent ma jistax jipretendi li huwa għandu interess ġuridiku li din il-Qorti tiddeċiedi dwar jekk il-proċeduri kostituzzjonali msemmija li minnhom kien qiegħed jintalab biss illi x-xhieda tas-sovritendent Ciappara tiġi skartata jilliedu d-drittijiet fondamentali tiegħu issa li wasal għall-patteġġjament mal-intimat fil-proċeduri kriminali.

"Illi kif qalet din il-Qorti fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Terence Edward Crossey vs Mario Blackman, deċiża fil-25 ta' Mejju 1965:

> "*Mhuwiex biżżejjed li l-interess ikun jeżisti fil-mument tal-bidu tal-kawża imma jrid ukoll jibqa' jissussisti sal-aħħar tagħha*."

"Fl-istess sens kienet is-senteza tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Joseph Sammut et noe vs Carmelo Attard datata 17 ta' Frar 1993.

"Illi kif irriteniet il-Qorti tal-Appell Inferjuri fil-kawża fl-ismijiet Veronique Amato Gauci vs Marco Zammit fis-sentenza tagħha datata 19 ta' Mejju 2004:

> "*Evidentament dan il-kunċett hu msejjes fuq ir-raġunament illi ġaladarba d-domanda proposta f'ġudizzju trid iġġib lill-attur "riżultament vantaġġuż jew utili" (Kollez. Vol. XXXVII.i.56) hu jinħtieġlu li jmantni din id-domanda mill-bidu tal-iter tal-kawża sal-eżitu tagħha b'mod li jintwera minnu li l-interess jibqa' jissussisti matul id-durata sħiħa tal-azzjoni u mhux fil-bidu biss tagħha. Li jfisser illi jekk l-azzjoni ma tkunx kapaċi twassal għal tali riżultat utli għal min jippropiniha minħabba fatt sopravvenut għall-istituzzjoni tal-kawża li jeżawrixxi jew jestingwi l-interess dik l-azzjoni ma tistax treġi*."

"Illi kif qalet ukoll din il-Qorti fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Kevin Chircop vs Joseph Chircop tat-28 ta' Jannar 2004:

> "*Issa ħadd ma jiddubita illi l-Qrati huma aċċessibbli għal kulħadd. Daqstant ieħor però huwa indiskuss ukoll illi min jadixxi lill-Qrati għandu juri li huwa għandu dritt li ġie vjolat lilu, jew li jiġi lilu ri-stabbilit id-dritt hekk leż mill-konvenut, u allura permezz tal-azzjoni jista' jipprokura xi riżultament vantaġġuż jew skop utli*."

"Illi finalment, huwa r-rikorrent stess li fis-sottomissjonijiet tiegħu bil-miktub jgħid illi:

> "*Ċertament, jekk din il-kawża titkompla tinstema, huwa sejjer ifisser b'mod ċar ir-riżultanzi tar-rimedji mitluba*."

"L-interess ġuridiku tar-rikorrent li jkompli b'dawn il-proċeduri kellu

> jirriżulta lill-Qorti li għadu jissussisti anke wara li sar il-patteġġjament u mingħajr mar-rikorrent jirrikorri għal dikjarazzjonijiet ġeneriċi fejn donnu qiegħed jipretendi li jifformola l-interess ġuridiku tiegħu f'din l-azzjoni fil-mori ta' dawn il-proċeduri. Għaldaqstant, jirriżulta illi r-rikorrent naqas milli effettivament juri kif dawn il-proċeduri jistgħu iwaslu għall-riżultat utli għalih issa li sar il-patteġjament bejn il-partijiet."

L-Appell

5. Fir-rikors tal-appell tieghu ipprezentat fis-6 ta' Gunju 2016, ir-rikorrent jilmenta illi l-ewwel Qorti kienet zbaljata fl-ezpozizzjoni taghha tal-fatti hekk kif ghandhom jigu assimilati fil-principju tal-interess guridiku.

6. Jissottometti illi fil-qafas Kostituzzjonali u Konvenzjonali, il-Qrati taghna dejjem segwew id-definizzjoni klassika tal-Mortara sabiex jigi definit l-interess sufficcjenti biex tigi promossa azzjoni, izda l-element ta' attwalita` huwa iktar wiesa fil-qafas Konvenzjonali u Kostituzzjonali, u dan minhabba d-dispost tal-Artikolu 46 tal-istess Kostituzzjoni li jippermetti azzjonijiet simili f'kaz fejn xi dritt fundamentali x'aktarx ser ikun mittiefes. Jghid li mir-rikors promotur tieghu kellu jirrizulta car li l-lanjanzi tieghu ma jikkoncernawx il-proceduri kriminali izda l-operat ta' din il-Qorti fi proceduri antecedenti ghall-guri. L-ewwel Qorti donnu ghamlitha fatta li l-esponenti tilef kull interess sabiex jippromwovi l-azzjoni tieghu ghaliex ipatteggja proceduri kriminali, izda f'din il-kawza, huwa qed jattakka dak li sehh, skont hu bi vjolazzjoni tad-drittijiet tieghu, fi proceduri kostituzzjonali.

7. Jghid ukoll li jhossu urtat bil-fatt li skont l-ewwel Qorti huwa ittanta jivvinta xi forma ta' interess billi jitkellem b'mod generiku ghal dak li jikkoncerna l-finalita` ta' dawn il-proceduri, izda dan ir-ragunament ma jistax jigi abbraccjat fil-binarju Kostituzzjonali jew Konvenzjonali. Dan l-argument hu msahhah mid-dicitura tal-Artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni li jistabilixxi dawk il-poteri kollha li ghandha din il-Qorti sabiex tassigura t-twettiq tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem u f'dan l-isfond ma hemm ebda limitazzjoni fuq ir-rimedju li jista' jinghata salv li jrid ikun arginat fid-dettami tal-istess Kostituzzjoni. Izda ma hemm xejn fil-ligi li tobbligah jitlob rimedju specifiku, u ghalhekk talba ghal dikjarazzjoni tista' ssehh.

8. Ir-rikorrent jissottometti li talba dikjaratorja hija proprju talba maghmula mill-intimat f'dawn il-kawzi meta jargumenta li mera dikjarazzjoni ghandha tkun sufficcjenti. Jghid li dan huwa wkoll rifless fl-Artikolu 41 tal-Konvenzjoni Ewropea. Ir-rimedju huwa sussegwenti ghal dikjarazzjoni jekk jigi deciz li sehhew il-vjolazzjonijiet allegati. Jghid ghalhekk li l-accettazzjoni ta' patteggjament huwa totalment distint mill-ezami rikjest.

9. Ir-rikorrenti jitlob ghalhekk lil din il-Qorti sabiex thassar is-sentenza appellata u konsegwentement tiddikjara li huwa ghandu interess guridiku sabiex jippromwovi din l-azzjoni u ghalhekk tirrimanda

l-atti lura quddiem l-ewwel Qorti sabiex dan il-kaz jigi deciz fuq il-meritu.

10. Fir-risposta tieghu ipprezentata fit-13 ta' Gunju 2016, l-intimat jissottometti, in sintesi, illi skont gurisprudenza nostrana huwa principju stabbilit li l-interess guridiku sabiex persuna tippromwovi azzjoni gudizzjarja kemm ta' natura ordinarja kif ukoll ta' natura straordinarja, ghandu jkun wiehed attwali, personali u jipperdura mill-bidu sal-ahhar tal-kawza. Jghid li ghalkemm mid-daqqa t'ghajn jidher li l-ilment tar-rikorrent huwa indirizzat lejn il-proceduri kostituzzjonali, wiehed ma jridx jinsa' li l-fundament u l-bazi tal-ilment tieghu huwa mibni u naxxenti mill-proceduri kriminali fil-konfront tal-appellant. Jghid li, wara li hu intavola l-proceduri odjerni, ir-rikorrent ghamel patteggjament u llum qieghed jiskonta piena karcerarja. Ghalhekk, ladarba sar il-patteggjament fejn ir-rikorrent ammetta l-akkuzi kollha, it-tezi tieghu li ghad baqghalu interess guridiku f'dawn il-proceduri ma tregix.

11. Jistaqsi, kif jista' r-rikorrent isostni li garrab lezjoni tad-drittijiet fundamentali tieghu fil-kors tal-process kriminali, senjatament fl-interrogazzjoni li saret mill-Pulizija, meta hu stess ammetta l-akkuzi kollha migjuba kontrih u ma ikkontesta xejn fil-procedura kriminali? Jghid li galadarba l-patteggjament sar wara li gew intavolati l-proceduri kostituzzjonali li fihom kien qed jigi allegat bhala leziv parti mill-process kriminali, allura jirrizulta li grat cirkostanza gdida bil-konsegwenza li l-

appellant ma ghadx fadallu l-interess guridiku necessarju sabiex jippromwovi l-azzjoni kostituzzjonali.

12. Jissottometti illi, minkejja li kawza ta' indoli kostituzzjonali jew konvenzjonali tista' tigi istitwita jekk individwu jallega li d-dispozizzjonijiet protettivi jkunu diga` gew vjolati, madankollu xorta hemm il-htiega li jigi dimostrat li *'la domanda deve procurare a chi la propone un risultamento utile'*. Fil-kaz odjern, mal-patteggjament, ir-rikorrent abbraccja l-process kriminali kollu u ma jistax issa jargumenta li garrab ksur ta' dritt fundamentali tieghu. Lanqas ma jissussisti l-argument tal-appellant li bhala rimedju jista' jinghata rimedju monetarju ghaliex ir-rimedju mitlub minnu jirrizulta b'mod car mir-raba' talba tar-rikors promotur u huwa l-annullament tas-sentenzi moghtija mill-Qorti Kostituzzjonali. In kwantu l-gurisprudenza taghna hija cara u tghallem li l-interess guridiku ghandu jibqa' jissussisti matul l-andament tal-kawza, meta l-appellant ippatteggja huwa svesta ruhu mill-interess guridiku.

13. L-intimat jitlob ghalhekk li l-appell jigi michud, bl-ispejjez kontra r-rikorrent.

Konsiderazzjonijiet tal-Qorti

14. Jinsab ritenut illi l-kejl tal-interess guridiku huwa l-utilita` li tiehu l-

parti attrici mill-azzjoni jekk it-talba taghha tintlaqa'. L-interess guridiku jifforma parti minn dawk il-presupposti processwali li huma fundamentali ghall-validita` ta' kwalsiasi azzjoni gudizzjarja.

15. In tema legali ssir referenza wkoll ghas-sentenza **PA. Antoine Bajada v. Mediterranean Cement Ltd** deciza fit-23 ta' April 2004, fejn il-Qorti sahqet:

> "Illi l-interess guridiku jikkonsisti f' *la utilita' finale della domanda giudiziale sul tema dell-asserita esistenza e violazione di diritto [Mortara – Vol.LXXV.II.386].* Kull utilita' jew vantagg purche' jkunu civilment apprezzabbli jissodisfaw dan l-element mehtieg ghall-istituzzjoni u kontinwazzjoni ta' proceduri gudizzjarji, u ghalhekk anke talba ghal semplici dikjarazzjoni ta' dritt hija sufficjenti, u huwa rrilevanti li din id-dikjarazzjoni ser isservi sabiex jigu emforzati drittijet fi proceduri separatati; ghax kif osservat l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza *Salvino Busuttil vs Agostino Baldacchino [1997 – vol.LXXXI.II.670]* huwa principju ta' dritt fil-procedura civili illi fejn hemm possibilita' li azzjoni dikjaratorja tigi segwita b' azzjoni ohra, [f' dak il-kaz ghar-risarciment tad-danni] hemm interess guridiku bizzejjex biex tista' tigi esercitata l-azzjoni."

16. Inoltre, huwa risaput illi l-interess mhux bilfors ikun wiehed li jigi ikkwantifikat f'somma determinata ta' flus jew gid, imma jista' jkun imsejjes biex ihares jew jaghti gharfien ghal jedd morali jew soggettiv, salv li l-jedd invokat ma jkunx wiehed ipotetiku [vide App. S. **Agatha sive Agathina Formosa Gauci v. Avukat Francis Lanfranco et**, deciza 28 ta' Novembru 2003].

17. Dan premess u ikkonsidrat, din il-Qorti hija tal-fehma illi fil-kaz odjern huwa minnu dak li jissottometti r-rikorrenti, jigifieri illi l-lanjanzi

tieghu huma immirati lejn l-operat ta' din il-Qorti u mhux lejn l-operat tal-qrati kriminali. Huwa minnu li l-proceduri kostituzzjonali skattaw b'referenza kostituzzjonali maghmula mill-Qorti Kriminali fuq ilment tar-rikorrent dwar nuqqas ta' assistenza legali fil-fazi tal-interrogatorju, izda din hija l-unika konnessjoni tal-proceduri kontestati mal-proceduri kriminali li ttiehdu kontrih. Il-fatt li l-proceduri kriminali kontrih intemmu bil-patteggjament tieghu ma jnaqqas xejn mill-fatt illi huwa seta' issubixxa lezjoni tad-drittijiet kostituzzjonali u konvenzjonali tieghu fil-proceduri kostituzzjonali in kwistjoni.

18. In materja ta' rimedji ssir referenza ghas-sentenza ta' din il-Qorti fl-ismijiet **Victor Gatt et vs Avukat General et**, deciza fil-5 ta' Lulju 2011, fejn inghad:

> "Dwar *just satisfaction,* ir-regola hija li meta l-Qorti ssib li hemm vjolazzjoni, sa fejn hu possibbli, l-istat ghandu jipprovdi ghal *restitutio in integrum.* Meta dan ma jkunx possibbli jew inkella jkun biss parzjalment possibili l-Qorti ghandha taghti *just satisfaction.* Id-decizjoni li d-dikjarazzjoni ta' vjolazzjoni wahedha tkun bizzejjed hija l-eccezzjoni u ghandha tkun riservata ghal kazijiet fejn hemm rimedju jew konsegwenzi huma zghar. Fil-kazijiet l-ohra fejn il-lezjoni hija aktar serja l-Qorti ghandha taghti kumpens pekunjarju ghal dik il-vjolazzjoni."

19. Fir-rigward, din il-Qorti tosserva li l-Artikolu 46 tal-Kostituzzjoni jghid espressament li, qorti fis-sede kostituzzjonali *"tista' taghmel dawk l-ordnijiet, tohrog dawk l-atti u taghti dawk id-direttivi li tqis xierqa sabiex twettaq, jew tizgura t-twettiq ta' kull wahda mid-disposizzjonijiet tal-imsemmija Artikoli 33 sa 45 (maghdudin) li ghall-protezzjoni taghhom*

tkun intitolata dik il-persuna”, inkluz kundanna ghal hlas ta’ danni non-pekunjarji fejn din tkun intiza biex tikkumpensa ghad-danni morali li setghu gew inflitti bhala konsegwenza tal-lezjoni tal-jedd fundamentali, jew adirittura semplici dikjarazzjoni ta’ lezjoni.

20. Lanqas ma hi fondata s-sottomissjoni tal-intimat illi bil-proceduri odjerni ir-rikorrent ma jista’ jikseb ebda vantagg. Dan qed jinghad ghaliex harsa lejn ir-rikors promotur juri illi r-rikorrent qed jitlob lill-Qorti “taghmel dawk l-ordnijiet, tohrog dawk l-atti u taghti dawk id-direttivi li tqis xierqa”, inkluz, izda mhux limitatament, li tannulla s-sentenzi ta’ din il-Qorti tal-1 ta’ Lulju 2013 u 31 ta’ Jannar 2015 fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta’ Malta v. Alfred Camilleri**.

21. Fi kwalunkwe kaz, il-Qorti tirrileva li indipendentement mir-rimedju li l-Qorti jkun jidhrilha opportun, jekk tassew ir-rikorrent sofra lezjoni tad-drittijiet fundamentali tieghu fil-proceduri kostituzzjonali kontestati, huwa ghandu dritt ghal dikjarazzjoni ta’ lezjoni. Il-fatt li ippatteggja fil-proceduri kriminali ma jimpingix fuq u ma jannullax awtomatikament sejba ta’ lezjoni fi proceduri separati. Jirrizulta ghalhekk illi r-rikorrent ghadu vestit bl-interess guridiku necessarju ghall-procediment tal-azzjoni odjerna dwar il-mertu.

22. Ghaldaqstant dan l-aggravju huwa fondat u qed jigi milqugh.

Decide

Ghar-ragunijiet premessi, din il-Qorti qeghdha thassar is-sentenza appellata, tiddikjara illi r-rikorrent ghandu l-interess guridiku ghall-procediment ta' din l-azzjoni u tibghat l-atti lura lill-ewwel Qorti sabiex jitkompla s-smigh tal-kawza fil-meritu.

L-ispejjez relattivi ghal dan l-episodju, kemm tal-ewwel grad u kemm tal-appell, ihallashom l-Avukat Generali.

Silvio Camilleri Prim Imhallef	Giannino Caruana Demajo Imhallef	Noel Cuschieri Imhallef

Deputat Registratur
df